

שמעתא עמיקתא

גליון תנ"א | פרשת בראשית | תשפ"א | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות בשעת סגר

עקב התפשטות נגיף הקורונה

ענייני אורה החיים

תפילה

חובת תפלה בשעת צרה

בזמן צרה חובת תפלה הינה מה"ת לכל הדעות. לדעת הרמב"ם (ספח"מ עשה ה, והל' תפילה פ"א ה"א) שמי"ע מה"ת להתפלל בכל יום ולמד כן מהפס' (שמות פכ"ג) "ועבדתם את ה'". אולם דעת הרמב"ן (השגות עשה ה) שהחיוב להתפלל בכל יום הוא דרבנן. וכת' המ"א (סי' קו ס"ק ב) בשם הסמ"ק שבעת צרה ודאי הוא מה"ת. ויענין ברמב"ן (שם) שכת' שאם נאמר שהפס' ועבדתם את ה' מדבר על תפילה אולי תהיה הדרשה שמצוה לעת צרה שנאמין שהוא ית' ויתעלה שומע תפלה והוא המציל מן הצרות בתפילה וזעקה, ע"כ. והחינוך (סוף מצוה תלג) כת' בשם הרמב"ן שמי שצר לו ולא קרא אל ה' להושיעו, ביטל עשה זה, ע"כ. ועי' משי"כ הערה"ש (סי' פט אותיות ד-ה). ומי"מ אף לדעת הרמב"ם נוסח התפילה וזמניה הם מדרבנן עיי"ש ברמב"ם (מצוה ו) וכן בפעם א' ביום מה"ת סג, ע"י אבדורדה (ריש שער ב).

ריבוי תפילות ונתינת צדקה

בשעת מגיפה מרבים בתפלות, באמירת הקטורת ובצדקה וגוזרין תענית בפדיון ומחלקין אותו לעניים. (ערה"ש (סי' תקעו אות ט) ע"פ הוהר. ועי' באגרות רע"א (שם) איזה תפלות לומר).

תפילה בצבור

במקום שיש חשש פגיעה בבריאותו

אע"פ שיש להשתדל להתפלל בבהכ"נ עם הצבור (ש"ע סי' צ סעי' טו), מ"מ מי שאין בידו להתפלל במנין מחמת חשש הדבקות יתפלל ביחידות. דהרי מצונו ביד אליהו (סי' ז ד"ה ומלשון) שפסק שבמקום הפסד ממון אינו מחויב להתפלל בצבור, דאין זה אלא הידור מצוה וע"כ אמרו בלשון "ישתדל" להתפלל עם הצבור. ועיי"ש דבכה"ג יתפלל בביתו ולא בבהכ"ס כיון שאסור להקדים תפלתו לתפלת הצבור, אא"כ גלוי לכל ונראה שמחמת האונס מתפלל ביחיד דבכה"ג עדיף שיתפלל בבה"כ. והביאו המ"ב (סי' צ ס"ק כט), ולפי"ז בחשש חולי וק"ו חשש סכנה שא"צ להתפלל בצבור. ועי' משי"כ בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ד. וכן במקומות שאסור להתפלל בצבור במקום אחד מחמת הוראות הרשויות ע"מ למנוע התקהלויות חייב להשמע על הוראות ואין עליו להתפלל במקומות כאלו. ועי' בשמעתא עמיקתא גליונות תכ"ג ותכ"ה שהבאנו מגדולי הפוסקים שחובה גמורה להשמע על הוראות, ואכמ"ל.

צירוף עשרה בבית כנסת מחולק ע"י מחיצות (קפסולות)

בית כנסת המחולק ע"י מחיצות, אם המחיצות לא מגיעות לתקרה מצטרפים לעשרה לכל הדעות. (ש"ע (שם סי' יט) בשם יש מי שכתב (הסמ"ק). וכן נקטו הכה"ח (שם) והאור לציון (ח"א סי' טו). ואם יש פחות מג"ש תלוי הדבר בהאם אמירנו לבדו להחמיר. ובענין זה נראה דיש להקל כי דעת רוב הפוסקים דלא אמירנו לבדו להחמיר, ע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון קצ"ד. אם מגיעים המחיצות לתקרה, מצטרפים אם המחיצות שקופות, לדעת המקילים לעיל בצירוף ע"י ראייה. ויש לדון האם לדעה ראשונה שהביא השו"ע (ש"ו"ת הרשב"א ח"א סי' צ"ו) גם מצטרפים בכה"ג, דהרי ס"ל דבימה של הש"ץ אפי' היא גבוה מאוד מצטרפים דמתבטלת כי היא עומדת לשימוש בהכ"נ. וא"כ אפשר דה"ה מחיצות אלו. אולם נראה שהם אינם בטליות כי הם עומדות רק באופן ארעי ועוד שהם לא באים לשמש את הבהכ"נ, אלא אדרבה היא בא להפריד את הצבור זמ"ז (למעט חשש הדבקות או שלא יצטרכו כולם להיות בביתו אם מתברר שא' המתפללים חולה) וע"כ י"ל גרע במימה שבא לשמש לצורך התפלה. אלא ד"ל דכיון שבלא"ה אסור להם ע"פ חוקי המדינה להתפלל במקום הדבר נחשב כבא לשמש את הבהכ"נ. שוב פירסם הגר"י דינר שליט"א בשם הגר"ח ק"ק שליט"א כי הם לא לשם מחיצה ונחשב כריהוט של בהכ"נ ודמי לבימה של ש"ץ.

בהכ"נ מחולק ע"י וילונות

כל הני"ל כשהבהכ"נ מחולק ע"י מחיצות גמורות אבל אם מחולקים ע"י וילון מצטרפים בכל אופן לכל הדעות. (מ"ב (סי' קט מ). ועיי"ש שאם פרשו וילון ע"מ שהיה מחיצה המתרת (כגון בפני סי'ת) הוי נמי מחיצה החוצצת לצירוף עשרה (דמינו דהוה מחיצה לזה הוי מחיצה לזה), והפמ"ג (א"א סי' יב) מצדד דבכל גווני מצטרפי, ע"כ. ועיי"ש בפמ"ג דת"י כן כי לדעתו דבר זה תלוי במשי"כ הריק"ש (ערך לחם סעי' יח) שאם היו ט' מתפללים בבית וא' בסוכה מצטרפים, כבסי' רע"ג (סעי' א) בענין קידוש, ושם מבואר דכיון שאין מחיצת הסוכה עשויה לתשמש אלא לשם מצות סוכה לא מפסיקה, ע"כ. אולם י"ל דבני"ד גרע טפי כי המחיצה עשויה להפריד, ועי"ן. ומ"מ אם יש עשרה במקום א' מצטרפים בכל אופן כמבואר להלן.

צירוף עשרה דרך מרפסות (צירוף ע"י ראייה)

בשעת הדחק ניתן להתפלל כל אחד ברשותו ולהצטרף למנין ע"י שרואים אחת את השני, כגון דרך מרפסות. וזה מועיל אף אם יש מחיצה המפרידה ביניהם. [כן משמע מהשו"ע (סי' נה סעי' יד) וכת' המ"ב (סי' נג) דמועיל כי רואין זא"ז. ועיי"ש בפמ"ג שכת' שמשמע מהשו"ע בסעי' י"ז, י"ח וי"ט היפך מזה, מיירי באופן שאין א' רואה את השני. וכבר נקטו כן הפרי"ח (סי' נג) והמטה יוסף (ח"ב סי' ג). ועיי"ש בפמ"ג דהכא קיל מו"מון, דהתם אף בבית וחדר א' בעיני רואין זה את זה, וכאן בחדר א' א"צ רואין זא"ז. וכן נקט המחב"ר (אות יא) להקל בשעה"ד דומה למצבנו עתה, עיי"ש. והביאו השער"ת (שם). והמ"ב (סי' נ"ד) סתם דמהני רואים, ובסי' נ"ב כת' דאם אפשר בנקל להחמיר יעשה כן. ובבה"ל (ד"ה ולחוף וד"ה ש"ץ) כת' דלכת' יותר טוב להחמיר. ובסי' נ"ז כת' בשעה"ד אפשר שיש להקל. ומשמע מכל זה שלמעשה יש להקל בפעו"ד. וביאר הערה"ש (אות ב) דטעם המקל"ן כי עיקר השראת השכינה היא על שם מצות סוכה לא מפסיקה, ע"כ. והערה"ש (שם) ס"ל דלא מועיל צירוף בכה"ג. וכן פסק הכה"ח (אות ט), וכן מצדד השב"מ (ח"ט סי' ב). ומי"מ נ"י שבשעה"ד כמו במצבנו עתה שיש ביטול הרבה תפלות יש לסמוך להקל אף לשיטתו וכ"כ בשם השע"ת. והארכנו בזה בשמעתא עמיקתא גליון תכ"ה.

יש עשרה שמצטרפים והוא שומע מרחוק או מצד השני של רה"ר

היו עשרה במקום א', אפילו מי שאינו עמהם יכול לענות (שו"ע (סי' נה סעי' ט)), והיינו אפי' הוא בבית אחר רחוק לגמרי שכיון שעשרה הם במקום אחד שכינה שרויה ביניהם ואז אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין כל מי שרוצה לצרף עצמו עם אביו שבשמים השוכן בתוך אלו העשרה. (מ"ב (סי' ט)). ויכול לענות אמן, איש"ר, קדושה וברכו וכן יכול להוציא ידיו וחובתו בתפלה אם אינו בק"י. (מ"ב (סי' סא). ועי' בשע"ת (סי' נה אות ו), בכה"ח (אות עג) ובערה"ש (שם אות כג) שבכה"ג נחשב מתפלל עם הצבור. וכן הוא בשו"ת ממעמקים (ח"ד סי' ד ד"ה ונהל). וגדולה מזו כתב בחיי משה (א"ו"ח סי' נה) בשם משנה שכ"ר (ח"א סי' לד) שכל השומעים את התפלה מהש"ץ מצטרפים למנין אפי' שעומדים בחוף ואינם רואים אלו את אלו. אולם במ"ב (סי' נב ונח) מבואר דנחשב תפלה בצבור ומי"מ אינו כבצבור ממש. ודעת החו"א (ארחות רבינו ח"א עמי צד) דלא כהמ"ב. ועי' בהלכ"ש (פ"ה הנה יח) בשם הגרש"ז א"צ"ל.

יש טינה בין המתפללים

י"א שטינוף מפסיק אפילו הוא מרוחק ממנו יותר מארבע אמות כיון שהוא מפסיק בין העשרה לבין זה שרוצה להצטרף עמהם כי גורם לשכינה שאינה שורה בכאן, ואפילו אמן אינו יכול לענות לדעה זו. וכן הדין אם מפסיק עבודת כוכבים או עובד כוכבים. (שו"ע (שם) בשם י"א. ומ"ב (סי' גט-סד)). ויש מקילים. [ועי' במ"ב (סי' סב) שמדכתב השו"ע דין זה בלשון וי"א משמע דדין זה לא פסיקא ליה וכן משמע מהרמ"א בסי' ע"ט ס"א דלא ס"ל כן. ובכה"ח (סי' נה אות צה) כתב גסם הש"ע סובר כדעת הי"א]. ולמעשה יענה איש"ר וקדושה כי הם רק פסוקים אבל ברכו לא יענה. (מ"ב (שם) בשם ח"י"א). וי"א שאם הטינוף נמצא תוך רשות אחרת (כגון תוך פחים טמונים) או שמתפלל בקומה עליונה שהיא מעל י"ט מהקרקע לא חוצץ כלל. (מנח"א (ח"ב סי' עב). ועי' במחז"ב (שם אות יד) בבן איש חי (ויח אות ז) שכת' דטינוף או עכו"ם מפסיק, היינו אז זה עומד בבית אחר שדינו הוא שאינו מצטרף עמהם, אבל אם עומד במקום אחד, אפי' שיש באותו מקום עכו"ם, הי"ז עונה עם הצבור כל דבר שבקדושה.

ברכת כהנים מהמפרסות

כהנים שהוהים בביתו ומצטרפים לצבור דרך חלון וכדו' יכול לשאת כפייהם דרך חלון או מרפסות. [ועי' לעיל אופן הצירוף למנין. וכן מבואר בשבט הקהתי (ח"ג סי' סה)]. ואם אפשר עליהם להחזיר פניהם כלפי הצבור המתפלל ואם לאו יעשה כלפי העם. [ועי' שו"ע (סי' קכח סעי' י) ומ"ב (סי' קלז)]. לשמוע חזרת הש"ץ וקדושה דרך מלפון, רם קול, שידור חי וכדו' מי שאין בידו להתפלל במנין לכתחלה יתפלל בשעה שהצבור מתפלל (רמ"א סי' א), ואם בידו לשמוע קדושה וקדיש דרך הטלפון, רם קול בשידור חי, טוב שיעשה כן ויכוון לצאת יד"ח קדושה וכדו' מדין שומע כעונוה. [ועדיף שידועו לש"ץ שיכוון להוציא דבעינן כוונת שומע ומשמיע]. והעונה אמן על הברכות ששומע בדרך זו יש לו על מי לסמוך. [ועי' במנח"ש (ח"א סי' ט) דס"ל דאין לענות אמן בכה"ג. וכן נקט במועדים וזמנים (ח"ו סי' קה). אולם הגא"מ (ח"ד סי' צא אות ד) פסק שיש לענות אמן מספק. ועי' בבאר שוש (ח"ג סי' קסו). ועי' עוד בהגה דלהלן לענין שמיעת קרה"ת בכה"ג].

אמירת קדיש ע"י שליח

מי שצריך לומר קדיש על אביו או אמו וכדו' ואין בידו להצטרף למנין יכול למנות שליח לאחר המתפלל בצבור שיגיד קדיש במקומו עבורם כי שלוחו של אדם כמותו. [בנימין זאב (סי' רא). וכן פסק המ"א (סי' קלב ס"ק ב). ועי' במטה אפרים (אלף למטה דיני קדיש יתום שער ד) שביאר דאע"פ דלא שייך שלוחות במצוה שעל גופו, קדיש שאני דזכות הוא לאביו שיתקדש שם שמים ע"י זרע וא"כ הי"ה כשמתקדש ע"י שליח זרעו יש לו זכות בה].

הפסק בתפלה

להפסיק תפלת י"ח ע"מ לחבוש מסכה

העומד בתפלת י"ח עליו לעמוד כעבד לפני רבו. (שו"ע (סי' צה סעי' א)). ואסור להפסיק בדבור או ברמיזה ואפי' לדבר מצוה. [שם (סי' קד סעי' א)]. ומי"מ במקום חשש סכנה רחוקה מותר להפסיק ע"י הליכה. [ועי' בשו"ע (סי' קד סעי' ב-ג) שבמקום חשש רחוק מותר להפסיק בהליכה. ובחשש סכנה ממש מותר אף ע"י דבור]. וע"כ נראה שאם שכח לחבוש מסכה המונעת הדבקה ויש אנשים בקבוצת סיכון מסביבו (או שהוא עצמו בקבוצת סיכון) וכדו' ניתן להפסיק באמצע תפלת י"ח ע"מ לחבוש אותה. בפרט כשהדבר מטריד את כוונת התפלה שבאופן זה ראוי אף להפסיק ע"י רמיזה אם יש צורך בכך כמבואר להלן.

ע"מ שלא לקבל קנס

אפילו במקום הפסד ממון אין להפסיק תפלת י"ח. (מ"ב (שם ס"ק ב). ועי' בכה"ח (אות ו) דהכא לא נאמר הא מבואר ברמ"א תרני"ו שאין לבובו בשביל מצוה יותר מחומשו כיון שמדבר לפני המלך אין זה דרך כבוד להפסיק מפני הפסד ממון. והיינו דוקא כשיש צורך להפסיק ע"י דיבור, אבל ע"י הליכה כיון שהליכה אינו הפסק גמור [ועי' במ"ב (סי' ו) שהליכה אינו כ"כ הפסק כמבואר בשו"ע (שם סעי' ב) והמ"א (סי' א)], במקום הפסד מרובה יש מקום להקל. [ברכת הבית (שער מ ס"ה) ע"פ משמעות המ"א הני"ל ועל כן באופן שעלול לקבל קנס משום אי תבישת מסכה מותר להפסיק בהליכה ע"מ לקחת א' ולחבשה. וכן אם עושה כדי שיוכל לכוון ראשי לעקור מקומו. (מ"ב (סי' קד ס"ק א-ב) וסי' צו ס"ק ז). ועיי"ש (סי' קד ס"ק א) שמותר אף לרמוז. ועי' משי"כ בזה בשמעתא עמיקתא גליון קצ"א. ולענין הפסק בכה"ג בקרי"ש ע"י בשו"ע סימן ס"ו דבין הפרקים, שואל שלום אדם נבדד, ומשיב שלום לכל אדם. ובאמצע, שואל בשלום מי שפולח ירא ממנו כגון: אביו או רבו, או מי שהוא גדול ממנו בחכמה וכ"ש מלך או אנס, ומשיב שלום לאדם נבדד שואל ויפולח הפסוק. ועי' בבה"ל (ד"ה אנס) בשם שלמי שמחה בשם מרש"ק דאפילו בשביל הפסד ממון מותר להפסיק, ע"כ. ועיי"ש בשו"ע שבפסוק שמע ישראל ובשכמל"ו שלא יפסיק בהם כלל, אם לא מפני מי שירא שמא יחרגנו, ע"כ].

לתת אותם לעזרם במתנה או להפקירם

במקומות שהמקווה כלים סגור, יתן הכלי לעזרם במתנה ולאחר מכן כשיפתחו אותו יחזור ויקנה אותו ממנו ויטבילנו בברכה. [עני בדרכיית (סי קב ס"ק קיב) בשם שלחן גבוה, בא"ח (מטות שנה ב' אותיות ח ויא) ומנח"ם (ח"ה ס"י קבו אות ב). ואף המייב (סי שכב ס"ק לה) אפשר דידה בני"ד. ועיי בשמעתא עמיקתא גליון ק]. ואם אין בידו להשיג עכו"ם יפקיר הכלי לפני שלשה וישתמש בו ולאחר מכן כשיהיה אפשרי להטבילו יחזור ויזכה בו ויחזור ויטבילנו. [מנח"ש (ח"ב ס"י סו אות טו). ועיי במהרי"ל דיסקין (שם). ובאופן שהעכו"ם עצמו מפקיר הכלי כשחוזר וזוכה בו יטבלם בלא ברכה. דיעו"י בהר צבי (יו"ד סי קט) ובמשנה הלכות (ח"ה ס"י קה) שנה' האם גוי שהפקיר כלי יש חובה לטבול ועיי"כ יטבלם בלא ברכה].

טבילת מצוה

מקלחת לאחר הטבילה

מותר להתקלח אחר הטבילה במקווה על מנת למנוע חשש הדבקה. [עני ברמ"א (בי ר"א ס"ה) שנהגו להחמיר לא לרחוץ במים שאובין אחר הטבילה. מ"מ אין זה אלא חומרא ובמקום צורך מקילינן כמבואר באג"מ (יו"ד ח"ב ס"י צו)]. ולענין שימוש במים חמים לצורך זה בשבת עיי משי"כ לעיל בדיני שבת.

טבילה בים

במקום שלא ניתן לטבול במקווה ניתן לעשות כן בים. [נהחול אינו חוצץ כי הוא דק ולא דמי להא דסימן קצ"ה ס"ע ל"ג. וכמו כן תלבש בגד רחב וטבול עמו משום צניעות, עיי שו"ע (סי קצה ס"ע מו), באג"מ (אה"ע ח"ד סי יד ד"ה הנכון לעני"ד) ובמנח"ם (ח"ד סי לה). וצריך שחברתה תעמוד על גבה עיי"כ לראות שכל גופא נכנס במים כמבואר בשו"ע (שם ס"ע מ), ואם אין לה מי שתעמוד על גבה עיי"כ שצריכה לכרוך שערה על ראשה בחוטי צמר או ברצועה שבראשה, ולבלב שתרפס או בשרשרות של חוטים חלולות או קושרת בגד רפוי על שערותיה, עיי"כ. **ביום**

במקום שזוקקה לטבול בים, אין לעשות זאת בלילה משום חשש טביעה ועל כן עליה לטבול ביום ותעשה כן ביום השמיני. [עני שו"ע (סי קצו ס"ע ד). ועיי בפת"ש (סי"ק יא) בשם חמודי דניאל שבמקום אונס לכל הנשים שבער ודאי מותר לטבול ביום. ועיי באג"מ (יו"ד ח"ד סי יז אות כז) ובשיעורי שבט הלוי (אות א) שעכ"פ באונס ניכר ודאי מקילינן. וכן הורה הגרמ"ש קליין שליט"א]. ובשעת הדחק גדול אפשר להקל לעשות כן ביום השביעי בתנאי שאינם מתייחדים במקום אחד עד הלילה, אלא לא יתראו כלל או יגשו במקום שיש אנשים אחרים. [עני בחת"ס (יו"ד ססי קצו ד"ה אך) הובא בפת"ש (סי קצו ס"ק ט), בשואל ומשיב (ק' ח"א ס"י ו) ובאג"מ (יו"ד ח"ג ס"י ס' ד"ה ונראה)].

התרת נדרים

דרך הטלפון

במקום הצורך ניתן לעשות התרת נדים דרך הטלפון. [שבת הקהתי (ח"ד סי רלט)].

התרה על חומרא שאינו יכול לקיים מחמת אונס

מי שנוהג איזה חומרה שקיבל על עצמו ועתה נאנס מחמת בידוד וכדו' ואין בידו לקיימה באופן זמני י"א שכיון שדעתו לחזור למנהגו (בשנה הבאה) אינו צריך התרה. [הגמ"ר (יו"ד סי ירד)]. ויש מחמירים בזה. [ש"ד (שם ס"ק ב)]. וי"א שאם אינו מוצא מי שיתר לו יש להקל במקום הדחק. [מ"ב (סי"ק יט) ושער הציון (אות לג)]. ולמעשה מורים להקל בזה אף לכתחלה. [שבת הלוי (ח"ד סי לא אות ב), תשובות והנהגות (ח"ד סי רז), אור לציון (ח"ד פ"ה אות יד ד"ה ומכל). ועיי בשמעתא עמיקתא גליון רנ"ה].

אבילות

על קרובים בימי מגיפה

בעת הדבר יש מקומות שנהגו שלא מתאבלים, כי יש לחשוש שמחמת פחד "ביעותותא" יבאו לידי סכנה. והכל לפי הענין. [מהרי"ל (סי מא) והביאו הרמ"א (יו"ד סי שעד ס"ע יא) וכתב שקצת נהגו כן. ובסא אליהו (סי שצא ס"ע ד) כת' שלא נהגו כן. אולם הערוה"ש (אות ט) הביאו וכת' שבדאי אם יש חשש פחד בזה היו כפק"נ וכן נ"ל דכל חולה אף שאבי"ם הם האבילות יגרום תוספת חולי אין לו להתאבל. ועיי להלן בשם היש"ש והדברי שאול]. וי"א שאף אם חלו הרבה בני"א אף אם לא מתו כיוון שהמצב מורה על שינוי אויר וקלקולו לא מתאבלים. [דברי מלכיאל (ח"ב סי צ)]. ומ"מ אף אלו שנהגו כן אם עבר הדבר תוך שלשים יום צריך להתאבל. [פת"ש (סי שצו ס"ק ג) בשם חת"ס (סי שמב). ועיי"כ בדברי מלכיאל בשם היש"ש [ב"ק פ"ו סי כז) שטעם מנהג זה הוא משום סכנה מחמת הצער והדאגה. וכן הוא בערוה"ש הנ"ל והעירוני שבדברי שאול (יו"ד שם) כת' שהוא כי אבילות אינו אלא במקום שיש מנחמים, וכיון שבימי המגיפה כל א' מסתגר הרי שאין מנחמים ולפיכך אין אבילות נוהגת].

ענייני חושן משפט

חובת שמירת הגוף והנפש

איסור לסכן עצמו בשעת מגיפה

מי שעלול להסתכן מחמת מגיפה וכדו', עובר על "ונשמרתם" כמבואר לעיל. ומ"מ במצב שיש בו חשש רחוק של סכנה, אין בו משום "ונשמרתם", ועיי מותר לטוס למקום שהחשש הדבקות קיים באחוזים נמוכים אע"פ שהם גבוהים מאשר ממקום מוצאו. והכל לפי הענין. [נאפי' באופן שמותר לחלל שבת ע"מ להצילו, מ"מ ע"פ הדין מותר לו להכנס למצב זה וכמו שבארנו להלן. ועיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון שכ"ג].

איסור לסכן אחרים

אם מסכן אחרים כגון שעלול להדביק אחרים, עובר אף על "לא תשים דמים", כי צטוונו במצוה זו להסיר כל מכשול העלול להביא אחרים לידי סכנה. [רמב"ם (רוצח פ"א ה"ד). וי"ל שגם עובר על עוד איסורים כמו שבארנו בס"ד בשמעתא עמיקתא גליונות תמ"ג ותמ"ה].

להכנס לבידוד בזמן מגיפה

אמרו חז"ל שאם יש דבר בעיר "כנס רגליך", כלומר הסתגר בביתך ואל תצא לחוץ. ואם יש רעב בעיר "פזר רגליך", כלומר לך לחפש מזון. [ב"ק (ס): ובה"ל (סי תקנד ד"ה דבמקום חולין)]. ואם יש צורך לצאת עכ"פ ילבש מסיכה סביב לחוטמו ופיו. [עיי בה"ל (שם) בשם פתחי עולם (שם ססי"ק ז) לענין מחלת החלערי"א, עיי"ש].

למנוע התכנסויות

יש למנוע מהתכנסויות גדולות אף בתפלה בצבור וכדו'. [עיי באגרות הרע"א (סי עא) שכך הנהיג בזמנו שלא יהיו בבחי"נ יותר מ"טו"ו איש, ואף כת' שיש מקום למנות שוטר שיעמוד על פתח בית הכנסת ע"מ לעקוף על שמירת ההוראה]. והכל לפי הוראות השלטונות בכל מקום ומקום וכמו שנבאר להלן.

הטלת סגר כללי ע"מ למנוע התפשטות מגיפה

הטלת סגר כללי על מנת לעצור או למעט התפשטות מחלה, כשהדבר גורם לשינוים חמורים בסדרי העולם כגון איבוד הפרנסה ושיבושים בחיי בני אדם, אין חובה מהתורה להטילו אלא על היחידים לשמור על עצמם. ומ"מ הכל לפי המקום והזמן לפי גודל הנזק שיתכן שיגרם וגודל ההצלה כתוצאה ממנו. והדבר תלוי בהחלטת מנהיגי הדור. [עיי בחת"ס (ח"ו"מ סי מד) שמותר לצאת למלחמת הרשות אע"פ שהדבר מסכן חיי אדם מפני שיש בזה משום תיקון המדינה וצורך הנהגתה. והנצי"ב (העמק דבר בראשית פ"ט פס"ה) כת' כי כך נוסד העולם נמצא שאין לחוש לחשש נפשות כשהוא תיקון המדינה וצורך הנהגתה, וכן הוא בני"ד. ועיי עוד בזה בשמעתא עמיקתא גליון תמ"ח].

חובה להישמע להוראות ע"מ למנוע הידבקות

חובה להישמע להוראות השלטונות ע"מ למנוע התפשטות של נגיף, כי אסור לסכן את עצמו ואחרים. וכל או"א מחויב לנהוג לפי הוראות המדינה שנמצא בה. וכבר גדולי עולם בשעתם שיתפו פעולה עם הרשויות והפליגו בהזהרות ע"מ לעצור מגופות שפרצו בזמניהם. [טעם החובה היא כי הוראותיהם מבוססות ע"י רופאים וכבר מבואר בסימן תר"ח דרופא אפי' עכו"ם נאמן במקום חשש סכנה. ואע"פ שיש מדינות שמקילות יותר בכללים אלו, מחויב לעשות כהוראות המקום שנמצא שם כי יש בזה משום תקנת המדינה כמבואר בסמוך. ועוד י"ל דלפעמים הוי בכלל ספק סכנה ולחומרא. ועוד טעם לחיוב זה הוא ע"פ החת"ס (ח"ו"מ סי מד) שכת' שתקנות שנעשו ע"י שלטון לטובת הצבור למנוע אסונות ואם לא נעשו על ידם היה חייב עלענו לעשות כזה, אסור לעבור עליהם, ואין לזה שייכות לד"ד. וכן הוא בשבט הלוי (ח"ו סי רצא) ובפתח"ש (ח"ד סי יד). וכן הורו גדולי הפוסקים שליט"א עקב התפשטות נגיף הקורונה. ועיי באגרות הרע"א (סי עא) ששיתף פעולה עם הרשויות ע"מ למנוע המגיפה. ועיי עוד בשמעתא עמיקתא גליון תמ"ג].

להימנע מהזכרת שם המגיפה

י"א שיש להימנע שם המגפה בשעתה ואף לאחר שהיא חלפה. [עני בבן יהוידע (נדרים מא): שהביא ע"פ דברי הש"ס בנדרים שאין להזכיר שם של מחלה, וכת' לבאר כי על כל מין חולי יש ממונה בפני"ע ואלו הממונים על חולי זה מידתם להתפעל בשומעם שם החולי הזה בפי בני"א, שאז יכבידו החולי על כל אותם בני"א שהם חולים בו. ובטעמי מהנהיגים (עמי תקע) בשם ספר המאור הגדול כת' שאם יש ח"ו מגפה בעולם, הוא סכנה לזכור שם המגיפה, אפי' אחר המגיפה].

מוסר

להודיע לרשויות על מי שאינו שומר על ההוראות

מי שאמור להיות בבידוד ואינו עושה כן, אם מסכן את הרבים, יש להתרות בו ואם לא שמע, יש למסרו לרשויות. והכל לפי הענין. [עני ברמ"א (ח"ו"מ סי שפח ס"ע יא), בפתח"ש (ח"ו פ"ד אות ו) ובאג"מ (א"ו"ח ח"ה ס"י ט אות יא), ואכמ"ל. וכן הורה הגר"ח"ק שליט"א עתה מחמת התפשטות נגיף הקורונה].

דיני ממונות

תשלומים לעובדים המובטלים (מוסדות חינוך וכדו') מחמת מכת מדינה

עובדים, מלמדים וכדו', שאין בידם למלאות תפקידים מחמת מכת מדינה כגון התפשטות מגיפה [עני ברמ"א (סי שכא ס"ע א) ובש"ד (סי שלד ס"ק א)], י"א שההפסד הנגרם מחמת זה הוא על בעל הבית (המעסיק והורי התלמידים) ועליו לשלם משכורתם אע"פ שלא עבדו. [עני רמ"א (רסי שלד ושכא)]. וי"א שעליהם להתחלק בהפסד בשווה. [סמ"ע (סי שכא ס"ק ו)]. וי"א שדוקא אם הממשל לא נתן ללמוד וכדו' והמלמד מוכן לקיים תנאו, ההפסד על בעה"ב, אבל במגיפה או שאר מכת מדינה שגם המלמד נאלץ לברוח וכדו' ההפסד על המלמד. [נערוה"ש (שם). ודעת הנהיבות (רסי שכא) שאם חלה הנער או שברח מחמת דבר, שנאנס מחמת גוף הדבר ששכרו שאין לו לשמור טטור הבעה"ב מלשלם]. ולמעשה כיון שיש מח' בדבר אם הבעל הבית מוחזק בממון מעיקר הדין אינו חייב לשלם. [עני במהר"ם פאדואה (סי לט) שכת' שבמקום ספק אזלינן אחר המחזיק]. ומ"מ ראוי להתפשר לשלם חצי (והכל לפי הענין שאם המלמד עדיין מלמדו דרך טלפון וכדו' יש לשלם על כך. מאידך יש לנכות את ההוצאות השוטפות שאין צורך להוציאם כעת כגון הוצאות נקיון, מזון וכדו'). [החת"ס (אורח"מ כלל ז סי י) במעשה שהיה הורה להתפשר והוא עצמו שלם הכל. ועיי עוד בזה בשמעתא עמיקתא גליון תכ"ח]. ונראה שבאופנים שפטור מלשלם אלא שהפועל וכדו' נזקק, רשאי לשלם שכרו ממעשר כספים. [עני בשמעתא עמיקתא גליון שצ"ג בענין לשלם שר ליימוד ממונת משרת]. ועיי עוד בזה ובענין שכירות בתים וכדו' בשמעתא עמיקתא גליון תכ"ח].

מובטלים מחמת סגר חוץ, האם הוא בכלל מכת מדינה

סגר שהוטל על מנת למנוע התפשטות נגיף הקורונה אע"פ שבהתחלת התפשטות המגיפה הדבר היה בכלל מכת מדינה [עיי בזה בשמעתא עמיקתא גליון תכ"ח] נראה שעתה שהתמודדות עם המגיפה נהפך לשגרה ודבר ידוע הוא שצפויים סגרים חוזרים, הדבר אינו בכלל מכת מדינה אלא בכלל אונס ידוע שאם לא התנו מראש ידו של הפועל על התחנתה. [שו"ע ורמ"א (סי שלד ס"ע א). ועיי ברמ"א (שם) בענין שכירות דירה דבעל הבית הוי כפועל. ויש חולקין ועיי"כ לא מוציאם מיד המחזק. ועיי עוד בשו"ע (סי שאי ס"ע ג) בענין מטלטלים שכת' שבאונס ידוע לשוכר והמשכיר, ידו של המשכיר על התחנתה].

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – טל': 6761* יש להקיש 3-3-1 שלוחה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" – יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

5068

העלון נתרם לע"מ מרדכי מנחם מנדל בן אברהם יעקב זצ"ל – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

© שמעתא עמיקתא – להצטרפות לרשימת התפוצה ברוא"ל יש לשלוח בקשה לכתובת: amikta@amikta.co.il או amikta571@gmail.com

